

Azonosító
jel:

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2010. május 5.

TÖRTÉNELEM

EMELT SZINTŰ ÍRÁSBELI VIZSGA

2010. május 5. 8:00

I.

Időtartam: 90 perc

Pótlapok száma	
Tisztázati	
Piszkozati	

**OKTATÁSI ÉS KULTURÁLIS
MINISZTERIUM**

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Fontos tudnivalók

Egyértelmű válaszokat adjon, egyértelmű jelöléseket alkalmazzon – javítás esetén is!

Válaszaiban **a lényeg** megfogalmazására törekedjen, **ne lépje túl a rendelkezésre álló helyet!**

Csak annyi válaszelemet írjon, amennyit a feladat kér! (Ha többet ír, a beírás sorrendjében értékeljük válaszait.)

Kérjük, **kék színű** tollat használjon!

A feladatok megoldásához tartsa szem előtt az alábbi javaslatokat!

- Olvassa el figyelmesen a feladatokat!
- Kövesse figyelmesen a feladatlap utasításait!
- Tanulmányozza a feladatokhoz kapcsolódó forrásokat (kép, ábra, szöveg, térkép)!
- Válaszait gondos mérlegelés után, lehetőleg javítás nélkül írja le!
- A személyek, topográfiai adatok és fogalmak csak **pontos helyesírással** értékelhetők!

Eredményes munkát kívánunk!

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

I. Rövid választ igénylő feladatok

1. A feladat a zsidó egyistenhitre vonatkozik.

Válaszoljon a kérdésekre a források és ismeretei segítségével! (Elemenként 1 pont.)

A) „A Deuteronomium [Mózes ötödik könyve] Jahve-elképzelése is új vonásokat mutat. Még mindig nem ő az egyedüli isten, de fölötte áll a többieknek. [...] A többi istenek is reális létezők tehát, de Jahvéhoz képest alacsonyabb rendű lények, vagy éppenséggel démonok, gonosz szellemek: végső soron nem is igazi istenek.”

B) „Az i.e. IV. évezred végén beköltözött, sémi nyelvet beszélő kánaáni lakosság hite szerint a földet isteni lények, az Élek (többes száma: Elohim) népesítik be...”

C) „[...] Jahve a déli törzsek viharistene, kiszorította a többi törzs isteneit, a törzsszövetség egységét jelképező egyetlen istenné lett. [...] Jahve ezek szerint nem a világmindenség egyetlen istene, hanem csupán az izraeli törzsek szövetségének védője, akinek létezése s e törzsek részéről való tisztelete korántsem zárja ki más törzsek és törzsszövetségek által tisztelt istenek, elohimok vele azonos rangú realitását.”

D) „Az ún. második Ézsajás [...] beszédei mondják ki először a monoteizmus tanításait a maguk teljes következetességében. Jahve az, aki a világmindenséget teremtette, ő alkotta a sötétséget csakúgy, mint a világosságot, a rosszat nem kevésbé, mint a jót, s őrajta kívül minden más isten csupán fából faragott bálvány, élettelen és tehetetlen anyag. Jahve az egyetlen, aki ismeri és híveivel közli a jövőndőt, ő az, aki nem is annyira megbüntette, mint inkább szenvedésekkel próbára tette és megtisztította népét.” (Hahn István történész)

a) Mi a zsidó vallás fő forrása? .....

b) A fenti idézetek közül melyikben található a monoteizmus meghatározása? Írja az idézet betűjelét a pontozott vonalra!

.....

c) Hol épült fel a zsidó vallás temploma? A város neve:.....

d) Állapítsa meg a fenti idézetek helyes sorrendjét a bennük felidézett vallástörténeti állomások időrendje szerint! A helyes sorrendet az idézetek betűjelei segítségével írja be a táblázatba, kezdje a legkorábbival!

--	--	--	--

4 pont	
--------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

2. A feladat a humanizmus és a reneszánsz korához kapcsolódik.

a) Válassza ki a történelmi személyiségek névsorából azokat, akiknek működése a humanizmushoz és a reneszánszhoz köthető! Írja a neveket a táblázatba! (Elemenként 0,5 pont.)

Szent Ferenc, Niccolò Machiavelli, Leonardo da Vinci, Aquinói Szt. Tamás, IV. Károly, Nikolausz Kopernikusz, Habsburg I. Rudolf

b) Az alábbi indoklások közül rendelje a nevekhez a megfelelőket! Írja az indoklás betűjelét a táblázatba! (Elemenként 0,5 pont.)

A) a haza atyja; **B)** a heliocentrikus világkép megalkotója; **C)** polihisztor; **D)** a politikai gondolkodás megújítója; **E)** a Bibliotheca Corviniana létrehozója; **F)** az eposz megújítója; **G)** a geocentrikus világkép megalkotója;

Név	Az indoklás betűjele

3 pont	
--------	--

3. A feladat az Árpád-házi királyok korára vonatkozik.

Oldja meg a feladatokat a forrás és ismeretei segítségével!

„I/6. A magánvagyon királyi engedélyezéséről

Királyi hatalmunknál fogva elhatároztuk, hogy mindenkinek álljon szabadságában vagyonát felosztani, feleségének, fiainak és leányainak és rokonainak, vagy az egyháznak adományozni, és ezt a halála után se merje senki érvénytelenné tenni.

I/8. A vasárnap megtartásáról

Ha valamely pap vagy ispán, avagy valamely más hívő személy valakit vasárnap ökrökkel lát dolgozni, vegyék el tőle az ökröt, és adják a várnépnek elfogyasztásra.

I/14. A gyilkosságokról

Ha valaki haragra gyulladva, vagy dőlyfösségtől kevélyen szándékos gyilkosságot követ el, tudja meg, hogy tanácsunk végzése szerint száztíz aranypénzt fog fizetni. Ebből ötvenet a király kincstárába kell vinni, ötvenet adjanak a rokonoknak, tízet meg a bírácoknak és a közbenjáróknak ajándékozzanak. A gyilkos ezenfelül az egyházi törvények rendelkezése szerint vezekeljen.

I/18. A szabadosokról

Ha valaki könyörületességtől vezéreltetve saját rabszolgáit vagy szolgálóleányait tanúbizonyság mellett szabadsággal ajándékozza meg, úgy határoztunk, hogy halála után azokat irigységtől vezéreltetve, senki szolgaságba visszavetni ne merészelje.

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

I/22. Azokról, akik szabadokat szolgáságba hajtanak

Mivel tehát Istenhez méltó és az embereknek legjobb, hogy ki-ki életének futását a szabadság serénységével végezze, a királyi végzés szerint elhatároztuk, hogy ezután az ispánok vagy katonák közül senki se merészeljen szabad személyt szolgáságba hajtani.

II/18. A tizedről

Ha valakinek az Isten tizedt adott egy évben, a tizedik részt adja Istennek, és ha valaki tizedét elrejt, kilenc részt adjon Istennek, és ha valaki a püspöknek elkülönített [félretett] tizedét meglopja, mint tolvajt ítélik meg, és az ebből eredő jóvátétel teljesen a püspöké legyen.” (Szent István I. és II. törvénykönyvéből)

a) Mektől meddig uralkodott I. (Szent) István? (Elemenként 0,5 pont)

.....

b) Nevezzen meg egy olyan célt, amely a tized elrendelését szolgálta! (1 pont)

.....

c) Mit kívánt elérni a gyilkosságokról szóló (I/14.) rendelkezés? (1 pont)

.....

d) Válassza ki aláhúzással a következő felsorolásból azt a négy alapelvet, amelyek a törvényalkotó szándékait tükrözik! A kiválasztott alapelvek elé írja oda annak a törvénynek a számát, amellyel választását igazolja! (Elemenként 0,5 pont.)

_____ A törvények érvényesítik a „szemet szemért, fogat fogért” elvét.

_____ Vagyonáról a tulajdonos rendelkezhet.

_____ Szabad ember nem tehető szolgává.

_____ A törvények a keresztény egyház szellemiségét is érvényesítik.

_____ A rabszolgát (szolgát) tulajdonosa szabaddá teheti.

_____ A törvénykönyv szabályozza az adórszolgáság intézményét.

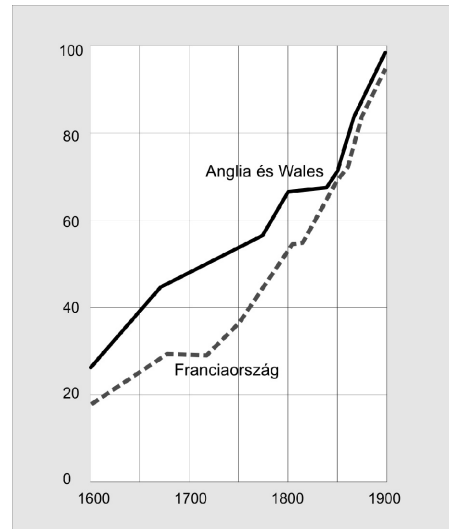
_____ Megfogalmazza az „egy és ugyanazon nemesi szabadság” elvét.

_____ Rendelkezik a királyi serviensek jogállásáról.

5 pont	
--------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

**4. A feladat az újkori Anglia történelméhez kapcsolódik.
Oldja meg a feladatokat a források és ismeretei segítségével!**

Az iskolázott Anglia

- A) Lovagok és nemesek
 B) Papság és értelmiség
 C) Kézművesek és kereskedők
 D) Birtokos parasztok és kistermelők
 E) Szolgák és napszámosok

Az iskolázott Európa

Az ábrák a férfiak írástudását mutatják
(az egyházi anyakönyvek aláírásai alapján)

„Az alfabetizáció ritmusa a XVIII. század folyamán azonos Franciaországban és Angliában, ami azt jelenti, hogy Anglia megőrizte a száz százalékoshoz közeli előnyét a felvilágosodás kezdetei, az 1680 körüli időszak óta. Anglia a XVII. század folyamán teremti meg XVIII. század végi nekilendülésének összes feltételét. Az angol XVII. század az agyakra ruházott be.” (P. Chaunu történész)

a) Mi az oka annak, hogy Franciaország a XIX. század közepén az írni-olvasni tudás tekintetében felzárkózott Angliához? (1 pont)

.....

.....

b) Állapítsa meg a betűvel jelzett angol társadalmi rétegek írástudásának alakulását a XVIII. században! Választását a táblázatban X jellel jelölje! (Soranként 0,5 pont.)

	Egyenletesen magas	Enyhén emelkedő	Erősen emelkedő	Alacsony
B) Papság és értelmiség				
C) Kézművesek és kereskedők				
D) Birtokos parasztok és kistermelők				
E) Szolgák és napszámosok				

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

c) **Nevezzen meg röviden az angliai írni-olvasni tudás fejlődésének lehetséges következményei közül egyet!** (1 pont)

.....

.....

4 pont	
--------	--

5. A feladat a Rákóczi-szabadságharc történetéhez kapcsolódik. Oldja meg a feladatokat a forrás és ismeretei segítségével!

„Felség!

Danckán keresztül igen bizonytalan a levelek járása, ezért csak késedelmesen tudtam teljesíteni kötelességemet, hogy Felségednek apróra elmondjam hazám ügyeit. Most azonban, a konstantinápolyi cím birtokában semmit sem késve máris alázatosan tudósítom Felségedet, mi jó és rossz történt, amióta előző leveleim elmondták, mily sikerekre vezetett szabadságát féltő népem első tüze, amit nyilván mutatott Schlick tábornok veresége. Ezen aktus után azonban a hadak, nem találván több ellenséget, s azt vélvén, hogy egész Magyarország meghódításával biztonságba jutottak, a maguk dolgával kezdtek törődni és az ellenségtől ejtett prédával visszavonultak. Mindent megkísértettem, Felség, ami tőlem tellett, hogy a szerte kóborló hadakat összegyűjtsem, mégis mivel a nagyon kemény szigorúságnak kárát vallhattam volna oly hadi nép közt, amelyet mind a szabadság túlzottan tágas felfogása, mind személyem igen nagy kedvelése lelkesít, a fenyegetéseket ígéretekkel és kedvükben járással váltogattam, nehogy bármit is elmulasszak, amivel hazámnak és Felségednek ügyét előbbre vihetem.” (*II. Rákóczi Ferenc XIV. Lajoshoz írott levele; 1704*)

a) **Melyik nagy európai háború során került szövetségi viszonyba XIV. Lajos, francia király és Rákóczi?** (0,5 pont)

.....

b) **Mettől meddig tartott az említett háború?** (0,5 pont)

.....

c) **Mettől meddig tartott a Rákóczi-szabadságharc?** (0,5 pont)

.....

d) **Húzza alá a mondat helyesnek tartott befejezését!** (0,5 pont)

A francia-magyar viszony a szabadságharc alatt inkább

- egyenlő felek szövetsége volt.
- érdekezozonosságon alapuló együttműködés volt.

e) **Melyik országon keresztül tartotta a diplomáciai kapcsolatot Rákóczi és XIV. Lajos a levél megszületésekor?** (1 pont)

.....

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

f) Említsen egy olyan okot, amely francia részről indokolta a Rákóczival kötött szövetséget! (0,5 pont)

.....

.....

g) Említsen egy olyan okot, amely Rákóczi részéről indokolta a franciákkal kötött szövetséget! (0,5 pont)

.....

.....

h) Ismertessen a levél alapján Rákóczi hadsereg-szervezési nehézségei közül egyet!

(1 pont)

.....

.....

.....

5 pont

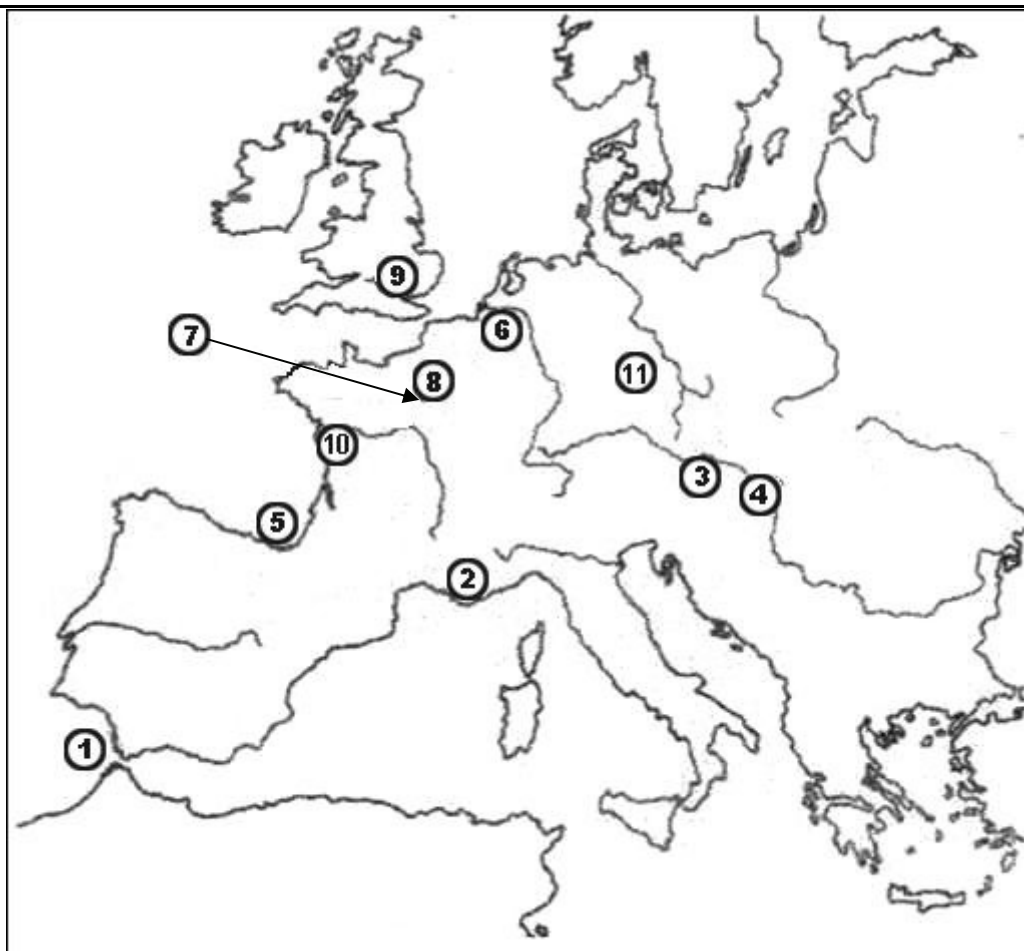
6. A feladat a francia forradalom és a napóleoni kor történelméhez kapcsolódik.

Töltse ki a táblázatban a *Helyszín* oszlopát, majd a helyszínek betűjelét kapcsolja össze a térkép számozott helyeivel! (Több a számozott hely, mint amennyi a jó megoldáshoz szükséges.) (Soranként 0,5 pont.)

Dátum	Helyszín	Esemény	sorszáma a térképen
1789. V. 5.	a)	a rendi gyűlés megnyitása	
1793. III.10.-XII.23.	b)	forradalomellenes, royalista parasztfelkelés	
1804. XII. 2.	c)	Napóleon császárrá koronázása	
1813. X. 16-19.	d)	A „népek csatája”	11.
1815. VI. 18.	e)	Napóleon utolsó veresége	
1814-1815	f)	kongresszus az európai rendezésről	

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

3 pont

7. A feladat a magyar reformkor történetéhez kapcsolódik.

Állapítsa meg a következő állításokról a forrás és ismeretei segítségével, igazak-e vagy hamisak! Választását X jellel jelölje! (Elemenként 1 pont.)

„Mi oly indítványokat, melyek az alkotmányos biztosítékok kifejtésére és a nemzet ellenőrködése öregbítésére céloznának, a kormánytól annál kevésbé várhatunk, mivel hazánkban a kormány nem parlamenti; annak tagjait nem a nemzet többségének akarata vagy óhajtása jelöli ki, nem a nemzet bizodalmtól függ fennállhatása, nem ment [mentes] az idegen és épen nem nemzeti s nem is alkotmányos elemek befolyásától. Mind ezeknél fogva feladatunknak ismerve indítványozási jogunkkal élni, kötelességünknek tartjuk nyilván s világosan kijelölni azon tárgyak főbbjeit, miknek minél előbbi létrehozását az idő és helyzetünk körülményei szerint, a hon javára múlthatatlanul szükségesnek hisszük.

Ezek a következők:

- A közterhekbeni osztakozás. Mire nézve az eddig egyedül adózó nép terheinek megkönnyítését főbb kötelességünknek ismerjük [el].
- A honpolgárok nem nemes osztályainak, mindenekelőtt pedig a királyi városoknak és szabad kerületeknek képviselőlet alapján úgy törvényhozási, mint helyhatósági jogokban valóságos részesítése.

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

- c) A törvény előtti egyenlőség.
 d) Az úrbéri viszonyoknak kármentesítés mellett, kötelező törvény általi megszüntetése.
 e) Az ősiség eltörlésével a hitel és birtokszerzés biztosítása." (Ellenzéki nyilatkozat; 1847)

Állítások	Igaz	Hamis
a) A nyilatkozatot az országgyűlés alsótáblája adta ki.		
b) A nyilatkozat szerint a kormány nem áll nemzeti és alkotmányos alapokon.		
c) A nyilatkozatba belefoglalták Kossuth teljes reformkori programját.		
d) Követelik a polgári tulajdonviszonyok megteremtését.		
e) Célul tűzik ki a kötelező örökvaltság törvénybe iktatását.		

5 pont

8. A feladat a két világháború közötti kor történetére vonatkozik.

Írja a fogalmakat a pontozott vonalra a meghatározások alapján! (Elemenként 0,5 pont.)

- a) .....: a szovjet kényszermunkatáborok rendszere (orosz rövidítés)
 b) .....: az egyéni parasztgazdaságok felszámolása, kolhozok erőszakos létrehozása a Szovjetunióban
 c) .....: tőkés gazdaságban ciklikusan ismétlődő visszaesés
 d) .....: értékpapírok és áruk adásvételére létrehozott intézmény

2 pont

9. A feladat Magyarország II. világháború alatti történelméhez kapcsolódik.

Válaszoljon a kérdésekre a források és ismeretei segítségével!

A) „A 2. magyar hadsereg elvesztette becsületét, mert kevés – esküjéhez és kötelességéhez hű – ember kivételével nem váltotta be azt, amit tőle mindenki joggal elvárhatott.” (Jány Gusztáv vezérezredes hadparancsa a 2. magyar hadsereghez)

a) Hol szenvedett megsemmisítő vereséget a 2. magyar hadsereg? (0,5 pont)

.....

B) „Egy általános konfliktus esetén Magyarország a maga politikáját a tengely politikájával fogja összhangba hozni, de erkölcsi okokból nincs abban a helyzetben, hogy hadműveleteket kezdjen Lengyelország ellen.” (Teleki Pál miniszterelnök üzenete Hitlerhez)

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

b) Melyik évből származik a B) jelű forrás? (0,5 pont)

.....

C) „Főméltóságú Úr! Szószegők lettünk – gyávaságból [...] az örök béke szerződéssel szemben. A nemzet érzi, és mi odadobtuk becsületét. A gazemberek oldalára álltunk – mert a mondvacsinált atrocitásokból egy szó sem igaz!” *(Teleki Pál búcsúlevele)*

c) Milyen katonai esemény követte közvetlenül a levél megírását? (0,5 pont)

.....

D) „A [...] zsidóságot nemre és korra való tekintet nélkül a kijelölt gyűjtőtáborokba kell szállítani.[...] A zsidók összeszedését a területileg illetékes rendőrség és a magyar királyi csendőrség végzi. [...] A német biztonsági rendőrség tanácsadó szervként a helyszínre ki fog szállni, akikkel a zavartalan együttműködésre különös súlyt kell helyezni.” *(Titkos belügyminiszteri rendelet)*

d) Melyik évben történt a D) jelű forrásban leírt esemény? (0,5 pont)

.....

E) „Szálasi személyi felelősségét hangsúlyozva ígéretet tett, hogy a magyar nemzet minden vonatkozásban teljesíteni fogja kötelességét. Bárhol vívják is meg a döntő csatát, a Dunánál, a Balatonnál vagy Bécs falai alatt, Németország mindenkor számíthat Magyarországra [...] Tavaszig 20 új hadosztály lesz felállítva, de Magyarországon kívül.” *(Német jegyzőkönyv Szálasi és Hitler berlini tárgyalásairól)*

e) Melyik volt a leghosszabb ideig ostromlott magyar város? (0,5 pont)

.....

F) „A magyar hadüzenetet Kristóffy magyar követ adta át. Kristóffy szerint Molotovot nagyon meglepte a magyar hadüzenet, és meg is kérdezte Kristóffytól, hogy egészen komolyan gondolja-e a hadüzenetet. Hiszen Oroszországtól nincs semmi követelnivalója. Csak azt kívánja Magyarországtól, hogy maradjon semleges.” *(Nagybaconi Nagy Vilmos, a Kállay-kormány honvédelmi miniszterének visszaemlékezése)*

f) Melyik évben üzent hadat Magyarország a Szovjetuniónak? (0,5 pont)

.....

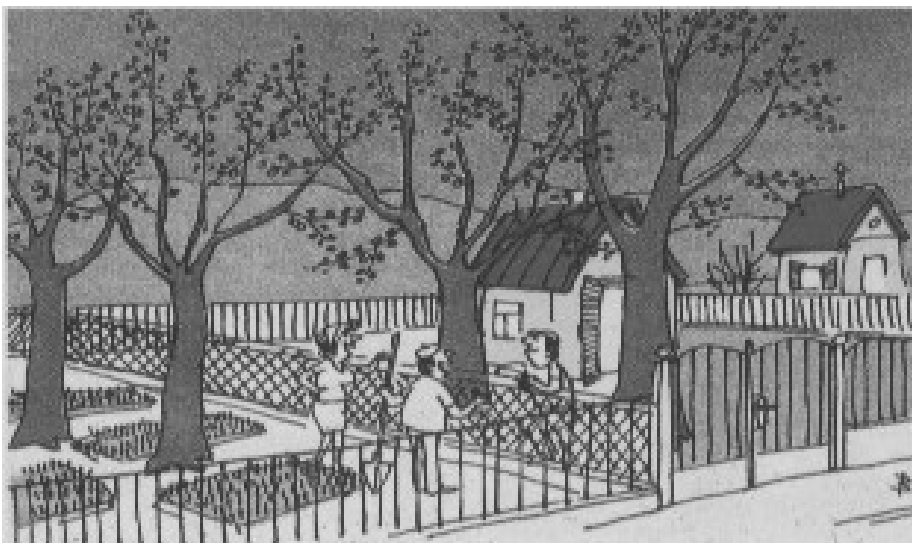
g) Állítsa időrendbe a fenti forrásokat betűjelük feltüntetésével! (Kezdje a legkorábbival! Minden esetben az esemény időpontja számít, amelyre a szöveg utal.) (1 pont)

A helyes sorrend:

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

4 pont	
--------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

10. A feladat a Kádár-korszak történetéhez kapcsolódik.**Válaszoljon röviden a kérdésekre a források és ismeretei alapján!**

„Telektulajdonosok:

- Politika? Kultúra? Csinálják csak a ráérősek, akiknek nincs telkük!”

(Karikatúra; 1974)

„Az 1980. évi népszámlálás 116 500 magánüdülőt vesz számba, de ennél jóval több telken szolgál majd a szerszámos szufni, sőt kiszolgált autóbusz, leselejtezett lakókocsi hétvégi szállásként egyaránt. Az épületek 70%-a 1-2 szobás, igazodva a többnyire kisméretű parcellákhoz. A felmért üdülők 20%-át 1960-1969, 60%-át 1970-1979 között építették.” (Részlet az 1980-as népszámlálás elemzéséből)

a) Milyen társadalompolitikai szemléletváltást mutatnak a források a Kádár-korszak gyakorlatából a Rákosi-rendszerhez képest? (1 pont)

.....

.....

.....

b) Emelje ki a karikatúra egy olyan grafikai vagy szöveges elemét, amely a szocialista közösségi életformától való eltérést tükrözi! Választását röviden magyarázza meg!

(Elemenként 1 pont)

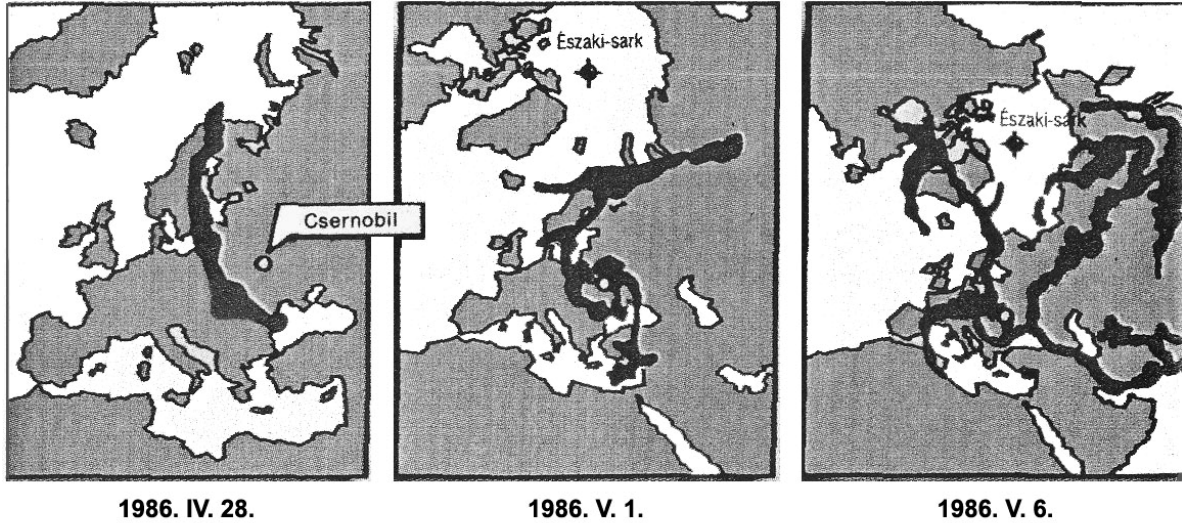
.....

.....

3 pont

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

11. A feladat a jelenkori globális világ ökológiai és gazdasági problémáihoz kapcsolódik. Válaszoljon röviden a kérdésekre a források és ismeretei alapján!

A radioaktív sugárzás terjedése a csernobili reaktor-katasztrófa után

„1986. április 26. Az ukrajnai csernobili atomerőműben emberi mulasztás okozta robbanás következett be: radioaktív felhő terjedt először Lengyelország és Skandinávia, majd Közép-Európa felé. [...] A Magyar Távirati Iroda április 30-i közleménye szerint a magyar légtérben nem érzékelhető szennyeződés. Néhány nap múlva azonban már hírt adtak a radioaktív sugárszint emelkedéséről, gyümölcsök fogyasztása előtt többszörös mosást ajánlottak.” (HVG)

a) Mivel okolja a szöveg a csernobili atomerőmű felrobbanását?

(0,5 pont)

b) Állapítsa meg a kép alapján, hogy az ott jelzett időpontok és állapotok szerint mikor érintették legkorábban hazánkat a sugárszennyezett légtömegek! (0,5 pont)

c) Magyarázza meg, hogy a Magyar Távirati Iroda miért így adta ki a közleményt!

(1 pont)

d) Állítson szembe egymással egy-egy érvet és ellenérvet, amelyet a nukleáris energia békés célú alkalmazásának hívei és ellenzői használnak! (Elemenként 0,5 pont.)

A nukleáris energia felhasználása szükséges, mert

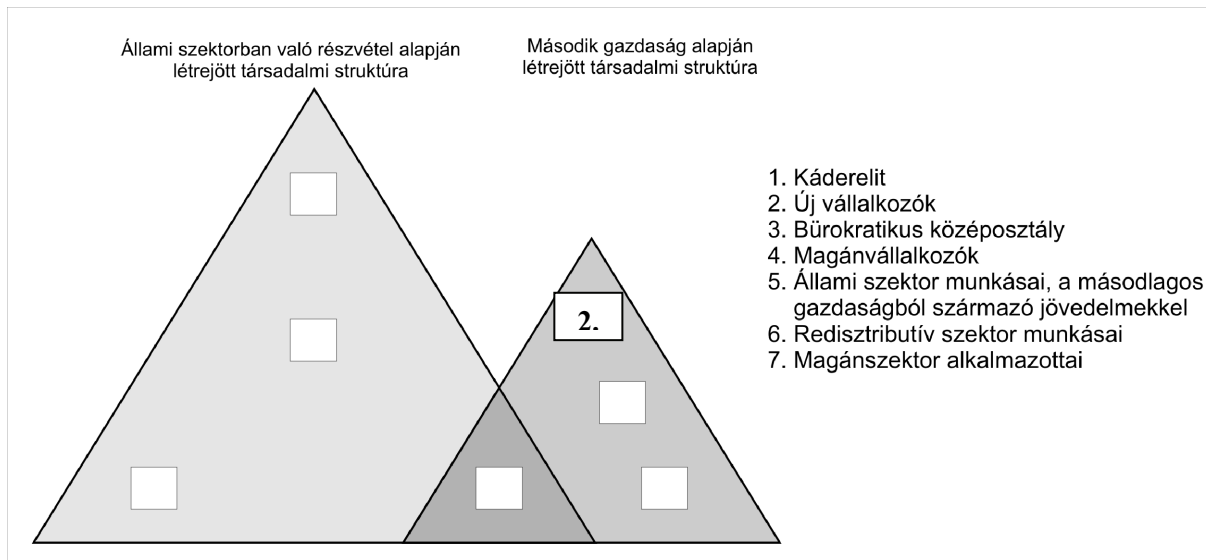
A nukleáris energia felhasználása inkább veszélyes, mint hasznos, mert

3 pont

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

**12. A feladat a rendszerváltás előtti magyar társadalomra vonatkozik.
Oldja meg a feladatot a forrás és ismeretei alapján!**

Írja a felsorolt társadalmi rétegek sorszámait a megfelelő helyre! Az elhelyezés tükrözze az alá- és fölérendeltségi viszonyokat is! Segítségül egy társadalmi réteg sorszámát előre beírtuk az ábrába. (Elemenként 0,5 pont.)

redisztribúció: az állam újraelosztó tevékenysége;
szektor: terület, hatáskör

Az első és második társadalom szerkezetének modellje az 1980-as években

3 pont	
--------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

I. Egyszerű, rövid feladatok	maximális pontszám	elért pontszám
1. Zsidó vallás	4	
2. Humanizmus és reneszánsz	3	
3. Árpád-házi királyok	5	
4. Újkori Anglia	4	
5. Rákóczi-szabadságharc	5	
6. Napóleoni háborúk	3	
7. Magyar reformkor	5	
8. Két világháború közötti korszak	2	
9. Magyarország a II. világháborúban	4	
10. Kádár-korszak	3	
11. A globális világ problémái	3	
12. Magyar társadalom a XX. század végén	3	
Összesen	44	

_____
javító tanár

Dátum: .....

	elért pontszám egész számra kerekítve	programba beírt egész pontszám
I. Egyszerű, rövid feladatok		

_____
javító tanár

_____
jegyző

Dátum: .....

Dátum: .....

Megjegyzések:

- Ha a vizsgázó a II. írásbeli összetevő megoldását elkezdte, akkor ez a táblázat és az aláírási rész üresen marad!
- Ha a vizsga az I. összetevő teljesítése közben megszakad, illetve nem folytatódik a II. összetevővel, akkor ez a táblázat és az aláírási rész kitöltendő!

Azonosító
jel:

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2010. május 5.

TÖRTÉNELEM
EMELT SZINTŰ
ÍRÁSBELI VIZSGA

2010. május 5. 8:00

II.

Időtartam: 150 perc

Pótlapok száma	
Tisztázati	
Piszkozati	

OKTATÁSI ÉS KULTURÁLIS
MINISZTERIUM

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Fontos tudnivalók

Egyértelmű válaszokat adjon, egyértelmű jelöléseket alkalmazzon – javítás esetén is!

Válaszaiban **a lényeg** megfogalmazására törekedjen, **ne lépje túl a rendelkezésre álló helyet!**

Kérjük, **kék színű** tollat használjon!

A feladatok megoldásához tartsa szem előtt az alábbi javaslatokat!

- Olvassa el figyelmesen a feladatokat!
- Kövesse figyelmesen a feladatlap utasításait!
- Tanulmányozza a feladatokhoz kapcsolódó forrásokat (kép, ábra, szöveg, térkép)!
- Használja minden feladat megoldásához a megengedett segédeszközöket: a középiskolai történelmi atlasz térképeit és a helyesírási szótárt! A személyek, topográfiai adatok és fogalmak csak **pontos helyesírással** értékelhetők!
- Válaszait gondos mérlegelés után, lehetőleg javítás nélkül írja le!

A szöveges, kifejtendő feladatok elkészítéséhez az alábbi munkamenetet javasoljuk:

1. Helyezze el időben és térben a feladatban megjelölt problémát!
2. Használja föl a feladat megértéséhez a forrásokat, illetve a középiskolai történelmi atlaszt!
3. Gyűjtse össze azokat az általános fogalmakat (fejlődés, változás, termelés stb.), illetve az adott korszakhoz kapcsolódó fogalmakat (pl. várjobbágy, céh, személyi kultusz), amelyekkel az adott probléma bemutatható!
4. Építse be fogalmazásába a forrásokból megszerezhető információkat, következtetéseket!
5. Ha szükséges, készítsen vázlatot, illetve pizkozatot!
6. Tárja föl a probléma előzményeit, okait, következményeit!
7. Fogalmazzon meg feltételezéseket, magyarázatokat!
8. Építse be mondanivalójába önálló ismereteit (pl. nevek, évszámok), nézőpontját, véleményét!
9. Ügyeljen arra, hogy mondatai világosak legyenek!
10. Szerkessze meg szövegét, és figyeljen a helyesíráásra is!

Tájékoztató:

Az esszé javításának szempontjai:

- a feladat megértése,
- megfelelés a tartalmi követelményeknek,
- a válasz megszerkesztettsége, logikussága, nyelvhelyessége.

Eredményes munkát kívánunk!

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Olvassa el figyelmesen!

A következő feladatok közül összesen **négyet** kell kidolgoznia.

Az alábbi szabályok alapján kell választania:
kidolgozandó:

kettő rövid és **kettő** hosszú feladat, amelyek közül **mindegyik más-más korszakra** és legalább **kettő a magyar történelemre** vonatkozik.

Tanulmányozza figyelmesen a feladatokat!

	Sorszám	Korszakok, témák	A feladat típusa
Egyetemes történelem	13.	Frank Birodalom	rövid
	14.	Egyeduralom kialakulása Rómában	hosszú
	15.	Rabszolgakérdés az USA-ban	rövid
	16.	Nők helyzete a XX. század első harmadában	hosszú
Magyar történelem	17.	Az Anjou-kor társadalma	rövid
	18.	Bethlen Gábor fejedelemsége	hosszú
	19.	Országgyűlés és megye a reformkorban	rövid
	20.	Nemzetiségek a dualizmus korában	hosszú
	21.	Demokratikus jogállamiság Magyarországon	rövid
	22.	Magyar zsidóság és antiszemizmus	hosszú

A feladatok tanulmányozása után **karikázza be a választott feladatok sorszámát!**

Ellenőrizze választása helyességét az alábbi táblázat kitöltésével!

A feladatválasztás szempontjai	Igen
Négy feladatot választott?	
Legalább két magyar történelmi feladatot választott?	
Legalább egy egyetemes történelmi feladatot választott?	
Két rövid és két hosszú feladatot választott?	
Mind a négy kiválasztott feladata különböző korszakból való? (A táblázatban a korszakokat a kettősvonal választja el.)	
Egyértelműen jelölte feladatválasztásait?	

A feladatok közül **csak a választott négyet dolgozza ki**, a többi hagyja üresen!

A válaszok elkészítése során **fogalmazvány** (piszkozat) készíthető!

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

13. A feladat a kora középkori Európa történelméhez kapcsolódik. (rövid)

Mutassa be a források és ismeretei alapján, hogy milyen tényezők segítették a Frank Birodalom egységét, befolyásolták szétesését!

„Burghardus würzburgi püspököt és Folradus káplánt elküldték Zakariás pápához, terjesszenek elő kérdést a frank királyokra vonatkozólag, akik ebben az időben nem rendelkeztek királyi hatalommal, hogy rendben van-e ez, vagy sem. Zakariás pápa azt üzenté Pipinnek, hogy helyesebb, ha a hatalom birtokosát nevezik királynak, nem pedig azt, aki királyi hatalom nélkül maradt, és hogy a rend meg ne zavarodjék, apostoli jogánál fogva Pipint nevezte ki királynak. [...]

Az Úr születésének ezen a szent napján, mikor a király mise közben Szent Péter apostol sírja előtt elmondott imádsága után felemelkedett, Leó pápa megkoronázta, a római nép pedig ezt kiáltozta: „Éljen és győzedelmeskedjék Carolus augustus, az Isten által megkoronázott nagy, békét teremtő császár!” A magasztalások elhangzása után a pápa olyan tiszteletben részesítette, mint a régi uralkodókat, Károly pedig a „patrícius”¹ név helyett „felséges császárnak” (imperátor et augustus) nevezte magát.” (Einhard: Nagy Károly élete)

¹A patrícius címet, mint Róma védnöke, Pipin király kapta a pápaságnak a longobárdok ellen nyújtott katonai segítségért.

„Károly, a legkegyelmesebb felséges, Istentől megkoronázott, nagy és békét hozó császár, aki a Római Birodalmat kormányozza, és aki Isten kegyelméből a frankok és a langobardok királya.” Pecsétjének felirata: „A birodalom megújítása” (Nagy Károly címei és pecsétjének felirata)

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	4	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	4	
Források használata	6	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	8	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	2	
Összpontszám	28	
	Osztószám 4	
Vizsgapont	7	

14. A feladat az ókori Róma történetére vonatkozik. (hosszú)

Mutassa be a források és ismeretei alapján az egyeduralom kialakulásának folyamatát Rómában (Kr.e. 79. – Kr. e. 27.)!

„Miótán pedig szorgalom és igazságosság következtében nagyra nőtt az állam, hatalmas királyságokat hódított meg fegyverrel, vad népeket és roppant tartományokat igázott le, [...] saját szerencsájuk fordult ellenük, és mindent összekuszált. [...] Előbb a pénzvágy nőtt nagyra, majd az uralomvágy, a kettő volt minden bajnak a forrása. A kapzsiság ugyanis kiirtotta a hűséget és a becsületességet, megtanította azonban az embereket a dölyfösségre, a kegyetlenségre, az istenek megvetésére, és arra, hogy megvásárolhatóknak tartsanak mindent.” (Sallustius római történetíró)

„[Caesar nem azért békítette ki Crassust és Pompeiust], mintha azt akarta volna, hogy egyetértésben éljenek, hanem mert látta nagy befolyásukat és tisztában volt azzal, hogy mindkettőjük, vagy legalább egyikük pártfogása nélkül nem juthat hatalomhoz. És ha akármelyiküket külön nyeri meg barátjának, ezzel ellenfelévé teszi a másikat. [...] Caesar [...] tudta, hogy közeledésével egyiküket sem fogja megbántani, ám ha amazok ketten összefognának, nála erősebbek lennének. Nagyon

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

is világosan látta, hogy barátságuk révén csakhamar mindenki más fölé emelkedhetik, majd rajtuk keresztül – egyiket a másik ellen kijátszva – nemsokára őket is legyűrheti.” (*Cassius Dio római történetíró*)

„Galliába való távozása fordulópontot jelentett Caesar életében: új életmódot és új feladatokat. Galliát meghódító hadjárataiban [...] éppen olyan jó katonának és elismerten tehetséges, vezetésre termett hadvezérnek bizonyult, akár kora legnagyobb hadvezérei. [...] Minden más hadvezérnél több csatát vívott, és több ellenséget ölt meg. Galliai hadjáratán, bár tíz évig sem tartott, nyolcszáznál több várost vett be ostrommal, és háromszáz néptörzset hódított meg. [...] Mihelyt a polgárháború véget ért, egyetlen cselekedetét sem hibáztathatta senki [...] nemcsak megbocsátott azoknak, akik ellene harcoltak, hanem tisztségeket és hivatali állásokat is osztogatott nekik. [...] Pompeius korábban ledöntött szobrát újra felállíttatta. [...] A személyes biztonság megőrzésére legjobb eszköznek a nép rokonszenvét tartotta. Ezért ünnepekkel és ingyengabona-osztással továbbra is a nép kegyét kereste. Katonái részére pedig új telepes városokat alapított.” (*Plutarkhosz történetíró*)

„Caesar [Octavianus] Antoniusszal, ellenségeskedésük után barátság kötésére Mutina város közelében [...] találkozott. [...] Itt tanácskoztak hárman, oly módon, hogy Caesar consuli tisztségére való tekintettel középütt ült. Kétnapi, hajnaltól esti tartó tanácskozás után a következőket határozták: [...] A polgárháború okozta zavar rendezésére Lepidus, Antonius és Caesar részvételével új hivatalt kell öt évre választani, amely consuli jogkörrel rendelkezék.” (*Appianos római történetíró*)

„Mivel Imperator Caesar Augustus Sextilis hónapban vette át először a consulságot, ekkor vonult be háromszor diadalmenetben a városba, a Ianiculusról levezenyelt légiók ugyanekkor csatlakoztak zászlói alá és esküdtek fel rá, de Egyiptom is ebben a hónapban került a római nép hatalma alá, és ebben a hónapban lett vége a polgárháborúknak, ez a hónap a felsorolt okoknál fogva tehát a legnagyobb boldogságot jelenti és jelentette ennek a birodalomnak, a senatus úgy határozott, hogy ez a hónap Augustusnak neveztesse.” (*A Senatus határozatai; Kr.e. 27.*)

„Antonius öngyilkossága után a Julius-pártnak is csak Caesar [Octavianus] maradt vezérül, aki lemondott triumviri címéről, mintha consulként járna el, és a nép védelmére beérné a tribunusi joggal, miután a katonaságot ajándékokkal, a népet gabonával, az egész államot a béke édességével lekenyerezte, lassanként magasabbra tört: magához ragadta a senatus, a magistratusok, a törvények jogkörét, és ennek senki sem szegült ellene, hiszen a legderékabbak a háborúban vagy a proskribálás során elhullottak, a többi előkelő pedig minél jobban hajlott a szolgaságra, annál nagyobb gazdagsághoz és kitüntetésekhez juthatott, és az új helyzetből hasznot húzva inkább a biztosat és meglévőt, semmint a régit és kockázatosat választotta.” (*Tacitus római történetíró*)

Kronológia:

Kr.e. 82-79: Sulla diktatúrája

Kr.e. 58-51: Caesar hódításai

Kr.e. 44: Caesar meggyilkolása

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	8	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	6	
Források használata	10	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	12	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	8	
Összpontszám	48	
	Osztószám 3	
Vizsgapont	16	

15. A feladat az Egyesült Államok XIX. századi történelméhez kapcsolódik. (rövid)
Mutassa be a források és ismeretei alapján a rabszolgakérdés alakulását az Egyesült Államokban a XIX. század közepén!

„A néger rasszok az emberi lények skálájának legalsó pontján állnak, mi pedig nem ismerünk olyan erkölcsi vagy fizikai hatóerőt, mely megmenthetné őket a lealacsonyodástól. Világos, hogy ezek képtelenek önmaguk kormányzására, s bármely kísérlet, melynek célja helyzetük jobbítása, ellentétes a természet változtathatatlan törvényével.” (*Déli nézetek a négerekről*)

„Hagyjunk már fel a szörszálhasogatással, hogy ilyen ember meg olyan ember – ez a faj meg az a faj, s hogy a másik faj alacsonyabb rendű [...] Vessük el mindezt, s egyesüljünk egyetlen néppé az egész országban, egészen addig, amíg újra azzal nem állhatunk elő: minden ember egyenlőnek teremtett.” (*Lincoln nyilatkozata; 1858*)

„Ebben a küzdelemben legfőbb célom az Unió megmentése és nem a rabszolgaság megóvása vagy elpusztítása. Ha megmenthetném az Uniót egyetlen rabszolga felszabadítása nélkül, megtenném; ha valamennyi rabszolga felszabadításával menthetném meg, megtenném, és ha úgy menthetném meg, hogy egyeseket felszabadítok, másokat nem – akkor úgy cselekednék.” (*Lincoln az Unióról és a rabszolga felszabadításáról; 1862*)

„[...] az Úr 1863. esztendejének január 1. napjával mindazon személyek, akiket rabszolgaként tartanak bármely államban vagy valamely állam egy megjelölt részén, melynek népe fellázadt az Egyesült Államok ellen, mostantól kezdve és mindörökre szabadok és az Egyesült Államok kormányhatalma, beleértve annak katonai és haditengerészeti hatóságait, el fogja ismerni és fenn fogja tartani ilyen személyek szabadságát és semmiféle elnyomó intézkedést vagy ténykedést eszközölni nem fog, ha ezen személyek csoportosan vagy egyenként tényleges szabadságuk érdekében erőfeszítéseket tesznek.” (*Lincoln kiáltványa a rabszolgák felszabadításáról; 1863*)

„13. alkotmány-kiegészítés

Hatályba lépett 1865-ben

1. Az Egyesült Államokban, valamint az Egyesült Államok joghatósága alá tartozó területen a rabszolgaság nem tartható fenn [...]

15. alkotmánykiegészítés

Hatályba lépett 1870-ben

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

1. Az Egyesült Államok állampolgárainak választójogát sem az Egyesült Államok, sem az egyes államok nem vonhatják el, és nem csorbíthatják faj, szín vagy a megelőző szolgasági állapot miatt." (A rabszolgák felszabadításával kapcsolatos alkotmány-kiegészítések)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	4	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	4	
Források használata	6	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	8	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	2	
Összpontszám	28	
	Osztószám 4	
Vizsgapont	7	

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

16. A feladat a XX. század történetére vonatkozik. (hosszú)

Mutassa be a források és ismeretei alapján a nők helyzetének és szerepének változásait a közéletben, a munkában és az iskoláztatásban a századfordulótól az 1930-as évek végéig az európai és az észak-amerikai társadalmakban!

„A nő társadalmi szerepéről fellángoló heves vita a nők társadalmi részvételének növekedéséhez, majd számos nőszervezet megalakításához vezetett. Megindult a harc a női egyenjogúságért. [...] Akik nem ismerik a feminizmust, azt képzelik, hogy az nem más, mint a sikertelen, elhanyagolt nők férfigyűlöletének ideológiája.” (Pető Andrea történész)

A nők férfiakéval egyenlő választójogának kivívása	
Új-Zéland	1893
Ausztrália	1902
Finnország	1906
Norvégia	1913
Szovjet-Oroszország	1917
Ausztria, Németország, Lengyelország, Csehszlovákia	1919
Egyesült Államok	1920
Nagy-Britannia	1928
Franciaország, Magyarország, Olaszország, Japán, Jugoszlávia	1945
Kína	1949
Görögország	1952
Svájc	1971

A dolgozó nők százalékaránya a XX. század elején	
Ország	A dolgozó nők százalékaránya az egész női népességhez viszonyítva
Ausztria	47,4
Franciaország	39,0
Németország	30,4
Belgium	29,2
Svájc	28,8
Svédország	28,3
Magyarország	27,6
Anglia	24,8
Hollandia	18,3
Egyesült Államok	14,3
Oroszország	8,7

„A háború alatt százezrével helyezkednek el a nők a kereskedelemben, irodákban. Nagy-Britanniában például félmillióan. Ugyanitt az állami tisztviselőnők száma az 1914. évi 600-ról 1918-ig 170 000-re emelkedett. Vannak nők a rendőrségen, a tengerészeti segédszolgálatban, mindenütt. Csaknem ugyanilyen nagymérvű a mozgás Franciaországban, ahol az államigazgatásban dolgozó nők létszáma a háború előtti 99 163-ról 1921-ben 202 007-re emelkedik. A kereskedelemben 169 306-tal nőtt a nők száma, s így 1921-ben több mint 900 000-en vannak. Kerek 50 000 fő a női létszámemelkedés a bankokban s a biztosítóknál, s ami még jelentékenyebb, 81404 nővel több dolgozik szabad pályákon.” (Statisztikai tanulmány; 1923)

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

**Az egyetemeken tanuló nőhallgatók
száma Magyarországon**

1896-1900	19 fő
1901- 1905	168 fő
1906- 1910	283 fő
1911	359 fő
1912	364 fő
1913	434 fő

Angol lőszergyári munkásnő

Választójogért tüntető nők

Angol iskoláslányok a kémia laboratóriumban; 1905

„... a mai nő minden vonatkozásban egyenrangú társa a mai férfiúnak. Ez a tény, ha őszintén és egészen tudomásul vesszük, nemcsak azt jelenti számunkra, hogy a nő az

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	8	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	6	
Források használata	10	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	12	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	8	
Összpontszám	48	
	Osztószám 3	
Vizsgapont	16	

17. A feladat a középkori Magyarország történelméhez kapcsolódik. (rövid)

Mutassa be ismeretei és a források alapján azokat a változásokat, amelyek az Anjoukori társadalom földbirtokos osztályát érintették!

„... országunk irányítását és kormányzását még nem nyertük el, és országunkat hűtlen és hatalmas bárók, vetélytársaink, felségünk ellenére minden oldalról elfoglalva tartották, a bárók országunk összes nemeseit – akiket erőszakkal kényszerítettek szolgálatukba – nem engedték a felségünknek teendő szolgálatok elvégzésére jönni, mintegy bizonyos szolgálattal tartva vissza őket.” (I. Károly oklevele)

„Ugyanazon nemeseknek a kérésére ahhoz is hozzájárultunk, hogy mind az országunk határai között lakó valódi nemesek, mind pedig azok is, akik országunk határain belül fekvő hercegi tartományokban [Erdély, a Drávántúl, Szlavónia] élnek, egy és ugyanazon szabadságot élvezzék.[...]

Ezenkívül bármely néven nevezett minden szabad faluban, sőt még az udvarnoki és királyneői falvakban élő valamennyi szántóvető és szőlőbirtokos jobbágyainktól is – kivéve a fallal övezett városokat – ezek minden termésének és borának a kilencedrészét fogjuk beszedni.

És ha egyesek az imént említett behajtással kapcsolatban másként járnak el, az olyan ellenszegülőknek és jelen rendeletünk megghiúsítóinak a birtokai a terményeknek és bornak ama kilencedrészét – bármiféle mérséklés és engedmény nélkül – a saját szükségletünk céljaira mi fogjuk behajtani.” (I. Lajos törvényeiből)

„Minthogy Miklós nevű tisztje miközöttünk [...] zsarnokoskodik, némelyeket közülünk ahogyan nem való, fogságra vet, némelyeket nyomorgat, másokat javaiktól megfoszt, [...] ámbár nincs kedvünkre, mindazonáltal a szükségtől hajtva mégis oda jutottunk, hogy birtoka földjének színén többé semmiképpen meg nem maradhatunk. Ennek okából kérjük tehát Uraságot, ha továbbra is úr akar lenni fölöttünk, úzze el közülünk ugyanezen Miklóst, és valaki mást, jobbat méltóztasson ide helyezni; mert különben e szükségtől kényszerítve, király urunkhoz fellebbezünk

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

és nem fogjuk elmulasztani, hogy magunk állapotát más helyen biztosítsuk.” (Temes megyei jobbágyok panaszlevele; 1325 körül)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	4	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	4	
Források használata	6	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	8	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	2	
Összpontszám	28	
	Osztószám 4	
Vizsgapont	7	

18. A feladat az Erdélyi Fejedelemség történetéhez kapcsolódik. (hosszú)

Mutassa be Bethlen Gábor fejedelemségének fő vonásait a források és ismeretei alapján! (Használja a középkorai történelmi atlaszt!)

„[Az igazi uralkodó] Istentől küldetik és választatik, mint az országnak földjét, főképpen élő vitézit az hadakozásra megtanító Bethlen Gábor. [...] Az mely király avagy fejedelem az népet szereti, és azoktól ő is szerettetik, nem különben tündöklük birodalmában, mint az jó házi gazda az népe között, fő hajósmester hajójában az evedzősök között, az embernek szíve az többi tagok között, és az fényes nap az holddal egyetemben az több ragyogó csillagok között, sőt Isten személyét viselő király az itt ez földön, az mi Isten az égben.” (Pataki Füüsüs János lelkész; 1626)

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

„Hogy pedig mi az törökkel az békességet keressük, azt nagy és elkeseredett szükség kényszeríti ránk. Megkísérelte ugyan néhányszor a mi nemzetünk, s főleg Erdély ezt az igát a nyakáról lerázni, bízva a keresztény világban, leginkább pedig a német birodalomban. De hogy milyen szerencsétlenül, azt ma is nagy sóhajtással érezzük. A német császártól nagyon messze vagyunk, valóban az oroszán torkában vagyunk, s az oroszán könnyen darabokra téphet, míg ő szent császári felsége tanácskozik felőlünk. Mégis nem vagyunk törökök, akiknek azt kívánjuk, hogy bárcsak mindjárt pusztulnának és tűnének el.” (Bethlen Gábor levele)

„Látván ilyen igyefogyott állapotját azért nemzetünknek, megbizonyosodván felőle, hogy akiktől óalmazni kívántatnék az ország, azoktól háborgattatik, sok requisitójokra [megkeresés] nem nézhettem öszvetött kézzel-lábbal a kikövetkezhető veszedelmet, melyből nekem is mindjárt azután hasonló sorsom lehetett volna; hanem Istenemhez való zelusomból [buzgóság], nemzetemhez való szeretetemből én is ím felköltem, és amiben tudok nekik szolgálni, abban munkálodom éjjel és nappal, nem szánom fáradságomat, nem szánom költségemet, nem szánom végtére halálomat érettek elfogyatni, mint igaz magyar.” (Bethlen Gábor levele Nádasdy Tamáshoz; 1620))

„Ilyen okok kényszerítettek engemet a Ferdinánddal való megbékélésre, nem lévén pénzem, népem, porom [lőporom], golyóbisom elegendő, kivel az német császár, spanyol király, lengyel király, pápa és egynehány nagy hercegeknek hadai ellen úgy hadakozhassam, [...] ilyen szép országot kezemből ki nem bocsáthattam volna érette, de nem lévén kivel [mivel] hadakoznom, hatalmas [török] császár is semmivel sem segítvén, nem tudtam mit egyebet tenni, hanem az békességhez kellett nyúlnom, kit nem úgy vihettem véghez, amint én kívántam, avagy az ország méltósága és igazsága kívánta volna, hanem csak úgy, az mint az szorult állapot engedte.” (Bethlen Gábor levele a békekötésről)

Bethlen a harmincéves háborúban

Brandenburgi Katalin, a fejedelem felesége

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	8	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	6	
Források használata	10	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	12	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	8	
Összpontszám	48	
	Osztószám 3	
Vizsgapont	16	

19. A feladat a reformkori Magyarország történelméhez kapcsolódik. (rövid)

Mutassa be ismeretei és a források alapján az országgyűlés és a megyék kapcsolatát a reformkori Magyarországon! Térjen ki a megyék szerepének eltérő kortársi értékelésére is!

„Az ötvenkét vármegye küldötteit a nép, vagyis a választói testület jelöli ki, kettőt-kettőt minden egyes vármegyéből. (A nép, populus, a magyarországi latin nyelvhasználatban a nemességet, a papságot és a szabad városok polgárait jelenti; plebsen kizárólag a parasztságot értik, s a szóhoz gyakran fűzik a misera contribuens [nyomorult adófizető] jelzőt.) [...] A diéta tagjai minden küszöbönálló döntésről értesítik a megyegyűlést. A választók aztán, néha több napon át, megvitatják ezeket a kérdéseket, majd pedig a többség akaratának megfelelően megfogalmazzák utasításait a követek számára, s közlik velük, hogyan kell szavazniuk.” (John Paget: *Magyarország és Erdély*; 1839)

„Ez a „remek institutio” [intézmény] adott menedéket a szabadságnak [...] Mennyi nyíl tört meg aczélpaisán, mit nyílt hatalom vagy titkos ármány a nemzet szívére irányzott. [...] a megyei szerkezet lesz Magyarhonban a magyar alkotmányos élet nyilatkozványának [megnyilvánulásának] legfőbb, leglényegesebb organuma, és kell is, hogy az legyen, hogy az maradjon.” (Kossuth a megyéről a *Pesti Hírlapban*)

„Nálunk a szabadság eszméjének legferdebb felfogása következtében a megyét nem az országgyűlésnek alárendelt, hanem vele rendezett [egyenjogú] hatalomnak tekintik; a törvényhozás a megyékre nem bír semmi befolyással, a megyék ellenben utasításaik által a törvényhozást saját kívánataik orgánumává [fórumává] teszik. Ily körülmények közt természetes, hogy a törvényhozás hatásköre mindig szűkebbre szorítottatik. (Eötvös József: *Reform*; 1846)

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	4	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	4	
Források használata	6	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	8	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	2	
Összpontszám	28	
	Osztószám 4	
Vizsgapont	7	

20. A feladat a dualizmus kori Magyarország történelméhez kapcsolódik. (hosszú)
Mutassa be a források és ismeretei alapján a magyarországi nemzetiségek társadalmi és műveltségi viszonyait, valamint politikai törekvéseit a századfordulón! (Használja a középiskolai történelmi atlaszt!)

156 magyar város népességének anyanyelv szerinti megoszlása (1910)	
	%
magyar	72,45
német	9,86
szlovák	4,05
román	3,38
ruszin	0,13
horvát	4,29
szerb	2,83
egyéb	3,01

Az elemi iskolák megoszlása tanítási nyelv szerint (1912/13)	
magyar	79,79%
német	2,65%
szlovák	2,24%
román	13,14%
ukrán	0,35%
horvát és szerb	1,60%
olasz	0,07%
egyéb	0,16%

Magyarország népeinek foglalkozási szerkezete 1910-ben (százalék)							
	magyar	német	szlovák	horvát	szerb	román	ruszin
Őstermelés*	51,8	47,2	69,1	78,3	81,5	84,3	87,1
Bányászat, ipar	21,2	27,6	16,0	10,0	7,8	6,4	4,2
Kereskedelem, szállítás	8,3	7,0	2,4	2,9	2,8	1,3	0,7
Közszolgálat, szabad foglalkozások	3,6	2,5	0,9	2,0	1,9	1,2	0,5
Egyéb	15,1	15,7	11,6	6,8	6,0	6,8	7,5
Összesen	100	100	100	100	100	100	100

*Kb.: agrárium mezőgazdaság, erdészet, halászat

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Az írni-olvasni tudók aránya anyanyelv szerint (1890)	
	Összesen
magyar	53,6%
német	63,0%
szlovák	43,2%
román	14,1%
ruszin	9,7%
horvát	42,4%
szerb	30,9%
szlovén	39,8%
egyéb	28,7%

„Mióttán a dualisztikus rendszer és az unió révén a magyar elem kezébe került az államhatalom, ez az állam közös és nagy érdekeit figyelmen kívül hagyva csak azt az egyetlen célt követte, hogy saját nemzeti hegemóniáját biztosítsa és megvalósítsa a magyar nemzeti egységet, s az azóta hozott valamennyi törvény, valamint ezek végrehajtása élénk bizonyítékai annak, hogy tovább haladnak ezen a meredek lejtőn. [...] A politikai nemzetfogalomnak az etnikával való szándékos felcserélése által a törvény első mondatától kezdve tagadja politikai tényezőként való létünket.” (Az erdélyi románok memoranduma I. Ferenc Józsefhez; 1892)

„1. Rendíthetetlenül követeljük a román nép államalkotó politikai egyéniségének elismerését, etnikai és alkotmányos fejlődésének közjogi intézmények általi biztosítását, a Szent István koronája országai állama integritásának érintetlen fenntartása mellett.” (A nagyszebeni román nemzeti konferencia határozata; 1905)

„19.§. A nem magyar tanítási nyelvű elemi iskolákban, akár részesülnek állami segélyben, akár nem, a magyar nyelv a mindennapi tanfolyam valamennyi osztályában ... oly mérvben tanítandó, hogy a nem magyar anyanyelvű gyermek a negyedik évfolyam befejeztével gondolatait magyarul élőszóval és írásban érthetően ki tudja fejezni.

22.§ 1. A községi elemi népiskolai tanító fegyelmi vétséget követ el

a) ha a magyar nyelv tanítását elhanyagolja,

c) ha államellenes irányt követ.” (Részlet az 1907. évi XXVII. törvénycikkéből)

Kronológia:

1898: Törvény a helynevek használatáról: minden községnek csak egy hivatalos neve lehet (a nemzetiségi helynévhasználat korlátozása).

1907: A néptanítók járandóságainak emelését a nemzetiségi iskolákban a törvény a magyarosításban elért eredményekhez kapcsolja.

1908: Miniszteri rendelet szerint az iskola tannyelvétől függetlenül a hittan alapelemeit és az imádságokat magyarul is tanítani kell.

.....

.....

.....

.....

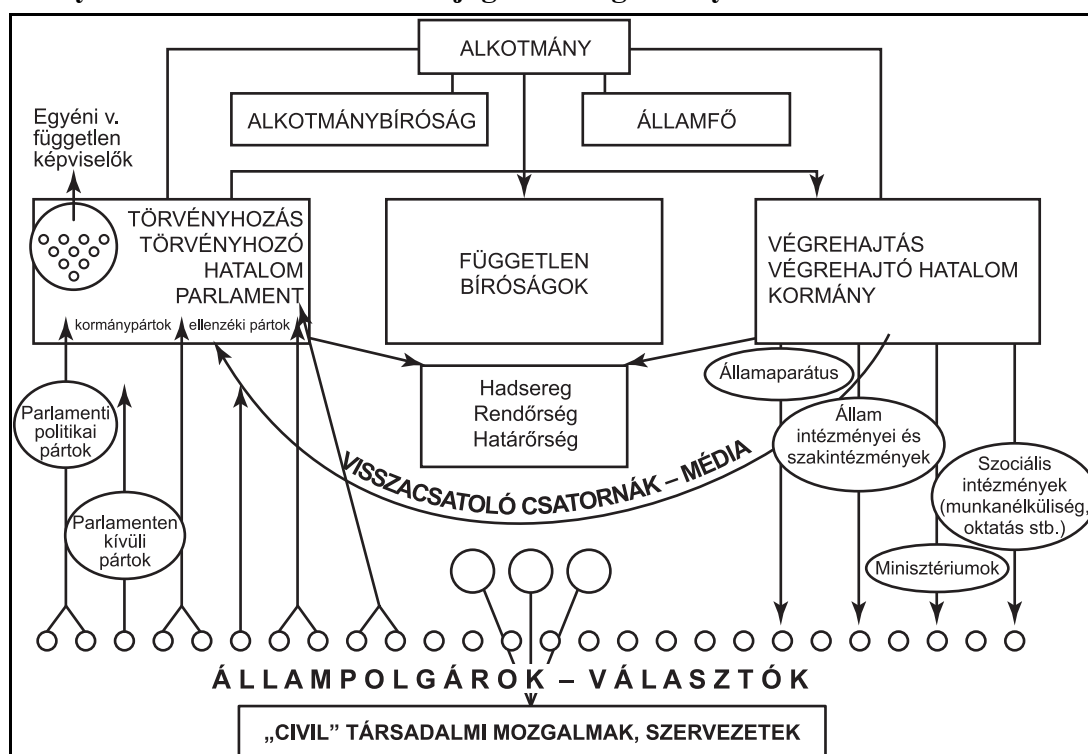

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	8	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	6	
Források használata	10	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	12	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	8	
Összpontszám	48	
	Osztószám 3	
Vizsgapont	16	

21. A feladat a mai magyar társadalom témaköréhez kapcsolódik. (rövid)

Ismeretei és a források alapján mutassa be, milyen alkotmányos biztosítéki és intézményei vannak a demokratikus jogállamiság érvényesülésének hazánkban!

A magyar államszervezet

Kislexikon:

Alkotmánybíróság: független testület, tagjait az Országgyűlés választja. Az alkotmánybírák függetlenek és elmozdíthatatlanok. Fő feladataik: alkotmányértelmezés, normakontroll, alkotmányértő jogszabályok megsemmisítése, alkotmányjogi panasz elbírálása. Az alkotmánybíróság határozatai mindenkire nézve kötelezőek, ellenük fellebbezésnek helye nincs.

Állami Számvevőszék: a kormánytól független pénzügyi és gazdasági ellenőrző szervezet. Vizsgálja az államháztartás alrendszerait, ellenőrzi az állam bevételeit és kiadásait, valamint az állami vagyon hasznosítását.

Magyar Nemzeti Bank: A Magyar Köztársaság kormánytól független jegybankra. Feladata a nemzeti fizetőeszköz kibocsátása és védelme, a pénzforgalom szabályozása, a deviza és nemesfémforgalom intézése.

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

22. A feladat Magyarország XX. századi történelméhez kapcsolódik. (hosszú)

Ismeretei és a források alapján mutassa be a magyarországi zsidóság sorsának alakulását és az antiszemitizmus magyarországi történetét a két világháború közötti időben!

„Amikor a pokolbeli fajzatokat, a vörös szocialista-kommunistákat elkergettük, még nem végeztünk alapos munkát, mert a magyar hazának, a becsületes magyar munkának, a keresztény erkölcsi életnek még számos ellensége van közöttünk, akik alig várják, hogy ismét erőre kapjanak. Élnek, működnek, hatnak még a zsidó nagybankok és vállalatok, a szabadkőműves páholyok, a szociáldemokraták, a zsidó újságírók és azok csatlósai – a nehéz pénzzel megfizetett, hazájukat és vallásukat megcsúfoló, lelkiismeret nélkül való magyarok –, akik nem áttalják júdáspénzért a legnagyobb, legveszedelmesebb ellenségünk szekerét tolni.” (Az Egyesült Keresztény Gazdasági Párt programja, 1919. augusztus)

„A baj csak az, hogy amikor róla [a zsidókérdésről] beszélünk, akkor azok, akik erről a kérdéstről beszélni szeretnek, ebben akarják látni a magyar élet összes bajainak forrását. [...]

Emögött a gondolkodás mögött tulajdonképpen egy harcias és gyűlölködő antiszemitizmus áll, amely lehet kitűnő jelszó bizonyos vágyak ébresztésére egyes néprétegek körében, lehet kitűnő jelszó bizonyos gazdasági, szociális és egyéb követelések, politikai követelések felállítására, de amely gyűlölködő atmoszférában ezt a kérdést megoldani sohasem fogják, mert a gyűlölet destruálni [rombolni] képes, de építeni sohasem lesz képes.” (Bethlen István országgyűlési beszéde, 1937. május)

„4.§ A sajtókamara, úgyszintén a színházművészeti és filmművészeti kamara tagjaiul zsidók csak olyan arányban vehetők fel, hogy számuk a kamara összes tagjai számának húsz százalékát ne haladja meg. [...]

7. §. Ügyvédi, mérnöki, orvosi kamarák tagjaiul a 4. § első bekezdése alá eső személyeket csak olyan arányban lehet felvenni, hogy számuk az összes tagok számának húsz százalékát ne haladja meg.” (Az 1938. év XV. törvénycikk a társadalmi és a gazdasági élet egyensúlyának hatályosabb biztosításáról)

„1.§ A jelen törvény alkalmazása szempontjából zsidónak kell tekinteni azt, aki önmaga vagy akinek legalább egyik szülője, vagy akinek nagyszülői közül legalább kettő a jelen törvény hatálybalépésekor az izraelita hitfelekezet tagja vagy a jelen törvény hatálybalépése előtt az izraelita hitfelekezet tagja volt úgyszintén a felsoroltaknak a jelen törvény hatálybalépése után született ivadékait. [...]

5. § Tisztviselőként vagy egyéb alkalmazottként zsidó nem léphet az állam, törvényhatóság, község, úgyszintén bármely más köztisztület, közintézet vagy közüzem szolgálatába. [...]

7. § Az egyetemek és a főiskolák első évfolyamára zsidót csak olyan arányban lehet felvenni, hogy a zsidó hallgatók (növendékek) száma az egyetem vagy a főiskola illető karára (osztályára) felvett összes hallgatók (növendékek) számának hat százalékát, a József nádor műszaki és gazdaságtudományi egyetem közgazdasági karának közgazdasági és kereskedelmi osztályán a hallgatók számának tizenkét százalékát ne haladja meg. [...]

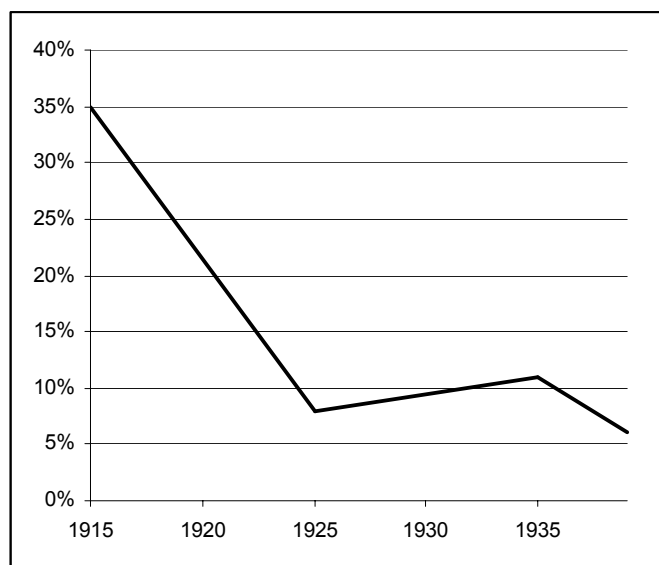
9. § Mindaddig, amíg a zsidó kamarai tagok száma az illető kamara összes tagjai számának hat százalékát kitevő szám alá nem csökken, zsidót kamarai tagul felvenni nem lehet. [...]

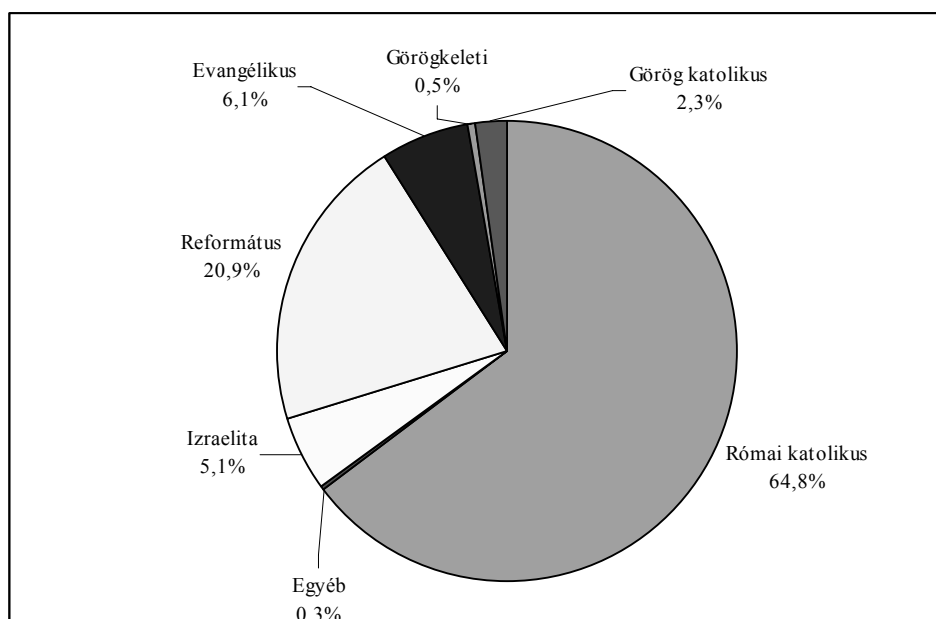
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

17. § [...] ipari (kereskedelmi), bányászati, kohászati, bank- és pénzváltóüzleti vállalatban, biztosítási magánvállalatban, közlekedési vállalatban és mezőgazdasági (kert- és szőlőgazdasági) üzemben, továbbá bármiféle más kereső foglalkozásban tisztviselői, kereskedősegédei vagy más értelmiségi munkakörben zsidót csak olyan arányban szabad alkalmazni, hogy a zsidó alkalmazottak száma a vállalatnál (kereső foglalkozásban) értelmiségi munkakörben foglalkoztatottak számának tizenkét százalékát, az összes zsidó alkalmazottak száma pedig az értelmiségi munkakörben foglalkoztatottak számának tizenöt százalékát ne haladja meg.” (Az 1939. évi IV. törvénycikk a zsidók közéleti és gazdasági térfoglalásának korlátozásáról)

„9. § Nemzsidónak zsidóval házasságot kötni tilos.” (Az 1941. évi XV. törvénycikk)

Zsidó egyetemi hallgatók aránya a főbb magyarországi egyetemeken 1915-1939

A népesség felekezeti (vallási) megoszlása, 1930

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	8	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	6	
Források használata	10	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	12	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	8	
Összpontszám	48	
	Osztószám 3	
Vizsgapont	16	

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

	maximális pontszám	elért pontszám
I. Egyszerű, rövid feladatok	44	
II. Szöveges kifejtendő feladatok		
13. Frank Birodalom	7	
14. Egyeduralom kialakulása Rómában	16	
15. Rabszolgakérdés az USA-ban	7	
16. Nők helyzete a XX. század első harmadában	16	
17. Az Anjou-kor társadalma	7	
18. Bethlen Gábor fejedelemsége	16	
19. Országgyűlés és megye a reformkorban	7	
20. Nemzetiségek a dualizmus korában	16	
21. Demokratikus jogállamiság Magyarországon	7	
22. Magyar zsidóság és antiszemitizmus	16	
II. Szöveges kifejtendő feladatok	46	
I. + II. összesen Az írásbeli vizsgarész pontszáma	90	

_____
javító tanár

Dátum: .....

	elért pontszám egész számra kerekítve	programba beírt egész pontszám
I. Egyszerű, rövid feladatok		
II. Szöveges kifejtendő feladatok		

_____
javító tanár

_____
jegyző

Dátum: .....

Dátum: .....